

Szabadszemes objektumok

Sarkifény-észlelések

1989. október 20-án — hosszú idő után — fényes sarkifényt észlelhattünk. A jelenségről számos beszámoló érkezett, most azonban csak néhány leírást közlünk. Egy nagyon fontos tanulság levonható: sokan nem tudták kellően értékelni a látottakat, közeli tűznek tulajdonították vagy városfénynek vélték. Ez érthető is, hiszen az észlelők többsége még nem látott ilyen jelenséget. A sarkifény intenzitására jellemző adat, hogy Budapestről is jól látszott, utcai lámpák közvetlen közelében! — szerk.

Oroszlány

Az oroszlányi csillagászati szakkör néhány tagja (Barla Szabó Attila, Forgács József, Nyitra Beatrix, Preil Norbert) 18:45 UT-kor ment ki távésővezni az úttörőház udvarára. Ekkor tűnt fel az egyik szakköri tagnak, hogy É felé milyen furcsán vörös az égbolt (arra esnek a kivilágított város tömbjei is). 18:55 UT-kor már egységesen mélyvörös volt az égbolt. Kétfelé oszlott a csoport, mert a fák és egy épület valamelyest takarta az északi horizontot. A következő leírás az épület tetejéről született: "A vörös kód foltokba rendeződött; először a Göncöl mögött volt feltűnő, majd a rúdjár és a szekér meg az Aur között. Ez utóbbi rész sokat "időzött" a szekéren, aztán a rúdjárára vándorolt, tehát Ny felé. A csillagok fénye 1—2 magnitúdóval gyengébbnek látszott, ezért fel is merült a kétely, hogy nem felhőt látunk-e. Lángszerű képződmények is voltak, vagy inkább halovány, de óriási fátylák, kb. 40° — 45° -os magasságig. Az egész jelenség nagyjából 130° — 230° azimut között mozgott, mint említettem, oldalra, főleg nyugati irányba is eltolódva, s arra aztán elhalványodva. A koncerteken használt vörös füstködhöz tudnám leginkább hasonlítani. 19:00—19:25 UT között változott a legintenzívebben. 19:35 UT-kor már gyenge pirosas homogén köddé szelődült ahogy 18:45 UT-kor először látszott." (Forgács József)

Esztergom

Szalma Zsolt 19:00 UT tájban hazafelé sétálva észrevette, hogy az É-i horizont fölött szokatlanul fényes az ég. 19:30 UT körül a családdal alaposabban megsejlelték a különös fénylést: "Az ÉNY-i, É-i és ÉK-i horizont fölött húzódtott végig egy amorf fényáv, mely tompa vörösen fénylett. A város fényeitől kiválóan meg lehetett különböztetni, nagyobb volt a felületi fényessége. A sarkifény központi része az ÉÉK-i horizont felett oszlopszerűen emelkedett elég magasan a látóhatár fölé. Színe tökéletesen nem írható le: homogén, mélyvörös fénylés, mely túlzás nélkül "ordított" az égen. A sarkifény még egy érdekes jelenséget produkált: hirtelen halványodni kezdett és pár percen belül a központi rész alig volt fényesebb, mint a távolabbiak. Kb. 10 percig ilyen maradt, majd gyorsan visszafényesedett az eredeti állapotba. Ez a jelenség egymás után kétszer-háromszor megismétlődött. A jelenség eltűnését sajnos nem láttam, de becslésem szerint 20:00—20:30 UT között tűnt el véglegesen." (Szalma Zsolt)

Kocsér

Október 21-én az udvaron lévő távcsövekhez indulva (az udvar É-D-i fekvésű), az É-i égre felpillantva 18:23 UT-kor vette észre a jelenséget Papp Sándor; Berente Bélával együtt figyelte meg, a tűneményt Bódvai Csilla is látta.

"Először az enyhe, mélybíbor háttérben függőlegesen elhelyezkedő 2—3 sávot vettem észre. Ezek a látóhatár felett 25° -ra kezdődtek és a horizont fölött kb. 10° -ra végződtek. Egy-egy sáv nagyjából 3° -es és 10° — 15° magas lehetett, valamiféle enyhe füstszürke érzetű. A bíbor háttér megvilágítottága — a hangsúlyozottan párás égi háttér — még éppen érezhető hajnali derengéshez vagy távoli tűz által megvilágított kődoszlophoz hasonlítható. A sötétséghez szokott szemmel 2—3 percen belül érezhető volt, hogy a mélybíborra váló és időnként változó háttérben gyanítható függőleges, diffúz fényű sávok mozognak is. Ez nagyjából 18:26—18:28 UT-ig tartott. Ekkor a jelenség (függőleges fényoszlopok) gyengült, majd a sávozottság megszűnt — de még pár percig a bíbor háttér maradt, egyre mélyülő, gyengülő jelleggel. A vertikális kiterjedést a párás légkör miatt elég nehéz volt becsülni, de horizontálisan az alfa UMa-tól 2° -kal K-re kezdődött, és nagyjából a béta Aur-ig tartott". (Papp Sándor)

SÁGODI IBOLYA

Üstökösök

AARSETH-BREWINGTON (1989a₁)

Úgy látszik, a "hideg" december mindenkit távoltartott az észlelésektől, mivel mindössze három észlelés érkezett az Aarseth-Brewington (1989a₁) üstököséről. Nagyon sokszor tapasztaltam már, hogy ugyan sokan figyelnek meg üstökösöket, de csak az észlelők töredéke küldi be adatait. Már sokat gondolkodtam, mit tudék tenni ezen emberi lustaság ellen, de igazán jó ötletem még nem támadt. A legújabb ilyen kísérletem az, hogy a már régóta forgalomban lévő üstökös-észlelőlapot megfiatalítottam. Amint elkészül a sokszorosítás, minden aktív észlelőnek küldök belőle.

Az üstököséről a november 29-i keltezésű Meteor Gyors hírek 1989/6. adott hírt. Az Aarseth-Brewington (1989a₁) üstökösét először Mizser Attila észlelte, december 5-én 4:35 UT-kor, 10x50-es binokulárral. Az objektum átmérője $3'$, összfényessége 7^m volt. Wieszt Krisztián december 20-án már sokkal érdekesebb látványról számol be. A hajnali szürkületben sikerült megfigyelnie a $4\frac{m}{3}$ -s üstökösét. A pirkadatot és közvilágítás miatt csak $2'$ hosszú csóvát látott. A csillagszerű magot egy közel kör alakú $3'$ — $4'$ átmérőjű kóma vette körül. Az üstökösöt Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, Románia) is észlelte, de részletesebb beszámolója még nem érkezett meg. Wieszt Krisztián rajzáról jól lemérhető, milyen látványos üstökösét szalasztottak el észlelőink!

